

Veckans växt v. 30 2008

Äkta kamomill, *Chamomilla recutita* (L.) RAUSCHERT

Illustration ur "*Herbarium Blackwellianum*" målat av Elisabeth Blackwell år 1739. Bokverket publiceras först år 1773 i Nürnberg efter att paret Blackwell hade fått fly sitt hemland England pga att maken Alexander, som var läkare och författare till örtaboken, hade startat ett eget kopparstickkabinett. Detta retade boktryckarskrået, dit han inte hörde. De flydde till Sverige där Alexander några år senare avrättades anklagad för högförräderi.

Den äkta kamomillen är en ettårig växt som tillhör de korgblomstriga växterna (*Asteriaceae*, syn. *Compositae*). Växten är vanlig i södra Sverige, rar i Jämtland och endast lokal i Lappland. Kamomill förväxlas ofta med baldersbrå ur släktet *Tripleurospermum* Sch. Bip. vilken varken har de för kamomillen typiska kemiska ämnena eller det ihåliga blomfästet.

Kamomill hittar vi främst på kulturmarker som åkrar, vägar och vallar, vilket har bidragit till dess indelning i

"ogräsens" illa omtyckta grupp! Men denna upp till halvmeterhöga ört med små vita blommor är en växt av världsrang! 2007 hölls det första internationella symposiet som bara behandlade denna art (First International Symposium on Chamomile Research, Development and Production). Kamomill tillhör en av världens största läkemedelsväxter med en årlig skörd på ca 6500 ton torkade blomkorgar. Den mest omfattande produktionen finns i Brasilien, Argentina, Egypten och Ungern, men också många andra länder odlar kamomill fältmässigt.

Kärt barn har många namn. Ur det äldre latinska namnet för kamomill, *Chamomilla matricaria* L., kan man utläsa det grekiska ordet khamaimelon som betyder jordäpple, en syftning på blommans doft. Matricaria kommer av det latinska ordet matrix som betyder livmoder. Detta är en anspelning på att blomfästet är ihåligt och i längsnitt liknar en livmoder. Enligt signaturläran skulle därför kamomill vara bra för just allehanda kvinnosjukdomar. I många äldre örtaböcker finner vi att kamomill skulle lindra och påskynda en förlossning, driva ut efterbörden

och vara allmänt menstruations framkallande. Men kamomillen var ett viktigt universalmedel. Den ansågs hjälpa mot väderspänning och nervösa besvär mm.. Utvärtes prisades den som ett bra medel mot irriterad och sårig hud. Speciellt inom spädbarnsvården skattades kamomillen högt. Nutida undersökningar har visat att det finns en rad aktiva ämnen i kamomillen vilka bekräftar de sedan länge tillskrivna egenskaperna! I blommorna finns några få procent eterisk olja (0,3-

1,5 %/torrsbstans) som betingar ett pris på över 10 000 kr/kg. I denna blåfärgade olja finns matricin, chamazulen och fram för allt bisabolol. Dessa ämnen har främst en antiinflammatorisk och antibakteriell verkan. Ur kamomillblomman utvinns även en vattenlöslig fraktion som innehåller flavanoider, vilka verkar kramplösande.

En med vår kamomill närbesläktad art är **Romersk kamomill** (*Chamaemelum nobile*, tidigare *Anthemis nobilis*). Romersk kamomill används på ungefär samma sätt som äkta kamomill och har liknande effekt. Växten är däremot flerårig och blomfästet är inte ihåligt utan fyllt med mærg. Den romerska är den äkta kamomillen i England och kallas därför oftast engelsk kamomill. Den var en av saxernas heliga örter och finns omnämnd som odlad i England 1265.

Bild ur "Hortus Eystettis" målad av Basilius Besler år 1613, Nürnberg

Text och foto: Else-Marie K. Strese